

Miroslava Kachlová, Ilona Plevová

Postupy v ošetrovateľskej péči 2

Bariérová ošetrovateľská péče





Miroslava Kachlová, Ilona Plevová

Postupy v ošetrovateľskej péči 2

Bariérová ošetrovateľská péče

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude trestně stíháno.

Mgr. Miroslava Kachlová, DiS., PhDr. Ilona Plevová, PhD.

POSTUPY V OŠETŘOVATELSKÉ PÉČI 2

Bariérová ošetrovatelská péče

Recenzentka:

Doc. MUDr. Lidmila Hamplová, PhD.

Vydání odborné knihy schválila Vědecká redakce nakladatelství Grada Publishing, a.s.

© Grada Publishing, a.s., 2022

Cover Photo © depositphotos.com 2022

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

jako svou 8536. publikaci

Odpovědná redaktorka Karla Hejduková

Sazba a zlom Josef Lutka

Počet stran 112

1. vydání, Praha 2022

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a.s.

Publikace vznikla za podpory projektu Lékařské fakulty Ostravské univerzity, Centra pokročilých inovačních technologií Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava a Fakultní nemocnice Ostrava, č. CZ. 02.1.01/0.0/0.0/17_049/0008441 „Inovativní léčené metody pohybového aparátu v úrazové chirurgii“ v rámci operačního programu Výzkum, vývoj, vzdělávání, který je financován Evropskou unií a státním rozpočtem České republiky.

Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků, což není zvláštním způsobem vyznačeno.

Postupy a příklady v této knize, rovněž tak informace o lécích, jejich formách, dávkování a aplikaci jsou sestaveny s nejlepším vědomím autorů. Z jejich praktického uplatnění však pro autory ani pro nakladatelství nevyplývají žádné právní důsledky.

ISBN 978-80-271-4912-4 (ePub)

ISBN 978-80-271-4911-7 (pdf)

ISBN 978-80-271-1243-2 (print)

Obsah

Úvod	7
1 Pojmy související s problematikou bariérové ošetrovatelské péče	9
2 Infekce spojené se zdravotní péčí	12
3 Bariérové ošetrovatelství v legislativních dokumentech a normách	29
3.1 Legislativní rámec	29
3.2 Podzákonné předpisy	31
4 Zásady osobní hygieny	33
5 Osobní ochranné pracovní prostředky	39
6 Hygiena rukou	50
7 Dekontaminace, sanitace, dezinfekce, sterilizace	58
7.1 Sanitace	58
7.2 Dezinfekce	59
7.3 Vyšší stupeň dezinfekce	65
7.4 Sterilizace	66
7.5 Obaly pro ochranu a zachování sterility	71
8 Bariérová péče v souladu s hygienickými požadavky na provoz zdravotnických zařízení	74
8.1 Hygienické požadavky na příjem pacientů do zdravotnického zařízení a jejich ošetrování	74
8.2 Manipulace s prádlem	77
8.3 Hygienické požadavky na úklid	80
8.4 Hygienické požadavky při manipulaci se stravou	81
8.5 Hygienické požadavky na manipulaci s odpady	83
8.6 Stavební a provozní uspořádání operačních sálů	86

8.7 Hygienické požiadavky na čistotu ovzduší, vzduchotechniku	87
9 Postupy bariérové ošetrovateľské péče	89
9.1 Obecné zásady a prístupy v poskytovaní bariérové ošetrovateľské péče	90
9.2 Péče o pacienta s MRSA	95
9.3 Péče o pacienta s COVID-19	97
 Seznam použitých zkratok	101
 Literatura	103
 Rejstřík	107
 Souhrn	110
 Summary	111

Úvod

Dostává se vám do rukou další ze série publikací zaměřených na ošetrovatelskou praxi – činnosti, výkony a intervence, jež jsou každodenní součástí práce sestry. Tato publikace rozpracovává problematiku bariérové péče v souvislosti s ošetrovatelskou péčí. Téma bariérové péče bylo v posledních letech pro sestry a všechny ostatní zdravotníky velmi aktuální – v souvislosti s pandemií COVID-19 bylo třeba ve zvýšené míře dodržovat zásady stanovené pro péči o infekční pacienty, některé postupy musely být inovovány, některá opatření byla díky pandemii do péče nově zavedena.

Ošetrovatelská péče zahrnuje činnosti sester poskytované pacientům (a jejich blízkým) k uspokojení jejich potřeb a stabilizaci stavu. Bariérovou ošetrovatelskou péčí rozumíme využití systému pracovních, organizačních a provozních opatření, s cílem zabránit vzniku a šíření infekcí spojených se zdravotní péčí. V naší publikaci věnujeme tomuto komplexnímu systému celkem devět kapitol. První kapitolu *Pojmy související s problematikou bariérové ošetrovatelské péče* jsme zařadily na úvod pro pochopení odborné terminologie, která bude vás, čtenáře, provázet celou publikací a která je s problematikou bariérové péče spjata.

Druhá kapitola *Infekce spojené se zdravotní péčí (HCAI)* objasňuje způsoby přenosu a charakteristiky infekcí, na něž je bariérová péče v rámci svých preventivních opatření zaměřena, protože dopady těchto nákaz jsou pro zdravotnický systém velmi závažné.

Důležitost dodržování postupů bariérové péče není pro zdravotnické pracovníky závazná pouze vzhledem k jejich morálním hodnotám, ale je pro ně povinná i z hlediska dodržování právních norem. Této problematice je věnována kapitola třetí – *Bariérové ošetrovatelství v legislativních dokumentech a normách*.

Kapitola *Zásady osobní hygieny* zahrnuje nejen informace z problematiky bariérového ošetrovatelství, ale také obecně platné informace pro všechny zdravotnické i nezdravotnické pracovníky v jejich každodenní praxi.

Pátá kapitola *Osobní ochranné pracovní prostředky* se věnuje charakteristice jednotlivých ochranných prostředků, jejich způsobu použití ve stanovených situacích.

Jedním z nejdůležitějších pilířů bariérového ošetrovatelství je *Hygiena rukou*, proto byla tomuto tématu věnována kapitola samostatná, v pořadí šestá.

V rámci přerušení cesty nákazy od zdroje k vnímavému jedinci je nutné dodržovat zásady, jež vedou k likvidaci původců – tato opatření jsou popsána v sedmé kapitole *Dekontaminace, sanitace, dezinfekce, sterilizace*.

Osmá kapitola *Bariérová péče v souladu s hygienickými požadavky na provoz zdravotnických zařízení* je zaměřena na vymezení kritérií z hlediska provozu zdravotnických zařízení, s ohledem na prevenci šíření infekcí spojených se zdravotní péčí.

Poslední devátá kapitola *Postupy bariérové ošetrovateľské péče* se může jevit pro sestry v konkrétních postupech nejvíce nosná. Kapitola však navazuje na všechny kapitoly předchozí, ve kterých byla problematika související s jednotlivými intervencemi konkrétně rozebrána.

Publikace se věnuje tématu bariérové péče souhrnně, srozumitelně, vnáší informace novější a aktuální. Doufáme, že bude pro čtenáře přehledná a najdou v ní pro svoji praxi podstatné informace.

1 Pojmy související s problematikou bariérové ošetrovatelské péče

Ke správnému pochopení problematiky bariérové péče je nutné mít znalosti hned z několika zdravotnických oborů – pojí se zde odbornost oboru epidemiologie, hygieny, mikrobiologie a samozřejmě také ošetrovatelství.

Proto je dobré hned v úvodu vysvětlit několik odborných pojmů souvisejících s danou problematikou, se kterými je pracováno dále v textu publikace. Pojmy jsou řazeny abecedně.

Agens je původce, příčina nemoci.

Antiseptse je soubor opatření zaměřených na likvidaci většiny původců mikrobiálních nákaz a je prováděná pomocí dezinfekce.

Aseptse znamená nepřítomnost mikroorganismů a choroboplodných zárodků, tedy zejména bakterií, virů, prvoků a spor.

Dekontaminace je zbavení nečistot, včetně choroboplodných zárodků.

Dezinfekce je zneškodnění choroboplodných zárodků pomocí fyzikálních, chemických a kombinovaných postupů s cílem přerušení cesty nákazy od zdroje k vnímavému jedinci.

Eliminace nákazy je dlouhodobé územní přerušení procesu šíření nákazy.

EMRSA (*epidemic MRSA*) je označení MRSA (na methicilin rezistentní zlatý stafylokok) s vysokým potenciálem rychlého šíření.

Epidemie je výskyt nákazy, který výrazně převyšuje běžný výskyt daného jevu v daném místě a čase.

Epidemiologie je lékařský obor, který se zabývá studiem výskytu nemocí a poruch zdraví v lidské populaci a studiem faktorů, které tento výskyt podmiňují nebo ovlivňují.

Etiologické agens je jakýkoli organismus (viry, rickettsie, bakterie, nižší houby, protozoa, parazité), který je schopen vyvolat nákazu člověka nebo zvířete.

Expozice je působení, vystavení – v souvislosti s nákazou, působením desinfekčního přípravku aj.

HCAI (health care-associated infections) je termín pro infekce spo-

jené se zdravotní péčí, což jsou infekce, které vznikly v souvislosti s nemocniční, ambulantní nebo následnou zdravotní péčí a nebyly přítomny (ani v inkubační době) na začátku této interakce. Dříve byly tyto nákazy označovány jako nozokomiální.

Incidence je počet nových případů onemocnění za určité časové období.

Infekce je průnik mikroorganismu (viru, bakterie, případně parazita) do těla jeho hostitele a nepříznivé působení na něj.

Inkubační doba je časový úsek infekčního cyklu (první fáze), během něž nejsou na hostiteli viditelné příznaky.

Kontaminace je znečištění např. předmětů, vody, vzduchu aj. škodlivými látkami, ve zdravotnictví je spojována zejména s vniknutím choroboplodných zárodků do organismu.

Morbidita (nemocnost) je počet nemocných v určitém časovém období (nejčastěji během roku) vztažený na populační jednotku.

Mortalita (úmrtnost) je počet zemřelých za určité časové období (zpravidla 1 rok) vztažený na populační jednotku (100 000 obyvatel).

MRSA (*methicillin-resistant Staphylococcus aureus*) je označení kmeny *Staphylococcus aureus* rezistentního k oxacilinu v důsledku akvizice *mecA* genu.

Nosič je člověk (případně zvíře), který je potenciálním zdrojem nákazy pro vnímavého jedince (má infekční agens ve svých tkáních), ale je bez klinických příznaků onemocnění.

Ohnisko nákazy je místo, respektive lokalita, kde se uskutečňuje proces šíření nákazy.

Původce viz agens.

Rezistence je odolnost, schopnost bakterií přežívat a množit se i při léčbě příslušným antibiotikem.

Sepse je systémová zánětlivá odpověď vyvolaná infekcí.

Sporadický výskyt je výskyt ojedinělých případů onemocnění bez jejich zjevné nebo prokazatelné epidemiologické souvislosti.

Sterilizace je souhrn opatření, která vedou v daném prostředí k usmrcení všech životaschopných mikroorganismů, včetně spor a helmintů s jejich vajíčky a nezvratné inaktivaci virů.

Surveillance je označení pro epidemiologické studium nemoci (dohled, bdělost, sledování, pozorování) jako dynamického procesu (včetně ekologie původce nákazy, hostitele, rezervoárů a vektorů nákazy, studium zevních podmínek prostředí a všech mechanis-

mů, které se uplatňují v procesu šíření nákazy v rozsahu, ve kterém se daná nákaza vyskytuje).

Vehikulum původce nákazy jsou kontaminované předměty a substance (voda, potraviny apod.) které mohou být prostředkem nepřímého přenosu nákazy. Infekční agens se zde může, ale nemusí pomnožovat a vyvíjet.

VRSA (*vancomycin-resistant Staphylococcus aureus*) je označení kmen *S. aureus* rezistentního k vankomycinu v důsledku akvizice van genu. VRSA jsou někdy nazývány GRSA (glycopeptideresistant *Staphylococcus aureus*).